

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan unioniin suuntautuvien ulkomaisten suorien sijoitusten seurannasta (sijoitusten seuranta -asetus)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan unioniin suuntautuvien ulkomaisten suorien sijoitusten seurannasta (sijoitusten seuranta -asetus) (U 66/2017 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lähetystöneuvos Petteri Kotilainen, ulkoministeriö
- hallitusneuvos Jouko Tuloisela, puolustusministeriö
- teollisuusneuvos Eeva Vahtera, työ- ja elinkeinoministeriö
- apulaisjohtaja Rainer Lindberg, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- asiantuntija Santeri Suominen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komission ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan unioniin suuntautuvien ulkomaisten suorien sijoitusten seurannasta keskeisenä tavoitteena on luoda puitteet ulkomaisten sijoitusten seurannalle jäsenvaltiossa ja tiedonvaihtoa koskeva yhteistyömekanismi jäsenvaltioiden ja komission välillä sekä antaa komissiolle oikeus turvallisuuden ja yleisen järjestyksen nojalla tarkastella niitä ulkomaisia sijoituksia, jotka voivat vaikuttaa EU-rahoitusta saaviin projekteihin tai ohjelmiin. Asetusehdotuksen liitteessä luetellaan nämä kyseiset EU-projektit ja -ohjelmat.

Ehdotuksen soveltamisala käsittää suorat ulkomaiset sijoitukset, jotka liittyvät turvallisuuteen sekä yleiseen etuun ja järjestykseen. Sijoitusten seurannassa jäsenvaltiot ja komissio voivat har-

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2018 vp

kita sijoituksen mahdollisia vaikutuksia esimerkiksi a) kriittiseen infrastruktuuriin, esim. energia, liikenne, tietoliikenne, datan säilyttäminen, avaruus- tai rahoitusinfrastruktuuri, b) kriittiseen teknologiaan, esim. tekoäly, robotiikka, kyberturvallisuus, avaruus- ja ydinenergiateknologiat sekä teknologiat, joita hyödynnetään kaksikäyttötuotteissa, c) huoltovarmuuteen ja d) pääsyyn kriittiseen tietoon.

Turvallisuuteen ja yleiseen etuun liittyvien sijoitusten arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon myös sijoittavan yrityksen omistus- ja rahoitustausta (erityisesti kun kyseessä on valtionyhtiö).

Jäsenvaltioiden olisi mahdollista ylläpitää, muuttaa ja ottaa käyttöön menettelyitä, joilla estetään pyrkimykset kiertää seurantamekanismi, esimerkiksi toimimalla toiseen jäsenvaltioon rekisteröidyn yrityksen kautta.

Komissiolla olisi myös rooli seurata unionin rahoituksella toteutettavia hankkeita kriittisen infrastruktuurin, teknologian tai tuotannon alueilla. Kansallinen päätösvalta ja kansallisen lain soveltaminen säilyisivät. Jäsenvaltiot voisivat siis säilyttää, täydentää tai ottaa käyttöön uusia kansallisia seurantamekanismeja asetuksen edellytysten mukaisesti. Olemassa olevat mekanismit, niiden muutokset, sekä uudet mekanismit tulisi kaikki kuitenkin notifioida eli ilmoittaa komissiolle asetuksen voimaantulon jälkeen.

Seurantamekanismin soveltamisesta tulisi raportoida vuosittain komissiolle. Ne jäsenvaltiot, jotka seuraavat ulkomaisia sijoituksia, raportoisivat käsiteltyjen tapausten määrän, kielteiset tai rajoittavat päätökset sekä seurattujen sijoitusten sektorit, alkuperämaat ja arvon. Jäsenvaltiot, joilla ei ole kansallista sijoitusten seurantaa, raportoisivat yleisesti suorista ulkomaisista sijoituksista saatavissa olevien tietojen perusteella.

Asetuksella luotaisiin uusi koordinaatiomekanismi, joka olisi sovitettava yhteen kansallisen mekanismin soveltamiseen ja asetusehdotuksen mukaisesti käynnistettävään sijoituksen seuranta-prosessiin. Jäsenvaltion olisi ilmoitettava muille jäsenvaltioille ja komissiolle viiden päivän kuluessa, mikäli se aloittaa sijoituksen seurannan.

Muilla jäsenvaltioilla olisi 25 työpäivää aikaa reagoida asiaan ja komissiolla tämän lisäksi 25 työpäivää antaa lausuntonsa (opinion) jäsenvaltioiden lausuntojen perusteella. Kunkin sijoitusten seurantaa tekevän jäsenvaltion tulisi ottaa huomioon kansallisessa määräaikojen asettamisessa toisten jäsenvaltioiden ja/tai komission mahdollisuus lausua asiasta. Toiset jäsenvaltiot ja/tai komissio voisivat myös pyytää sijoituksen kohteena olevalta valtiolta lisätietoja sijoituksesta. Sijoituksen kohteena olevan valtion olisi harkittava saamiensa lausuntojen huomioimista. Edellä selostettu tiedonvaihto tapahtuisi yhteyspisteiden kautta eli jokainen jäsenvaltio nimeäisi vastuutahon (FDI screening contact point).

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää tärkeänä avoimuutta ja myönteistä suhtautumista myös EU:n ulkopuolisista maista tuleviin sijoituksiin. Suomen nykyiset yritysostolain mukaiset seuranta- ja vahvistusmekanismit ovat joustavia ja toimivat hyvin. Suomi pitää tärkeänä, että päätöksenteko näissä asioissa pysyy

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2018 vp

kansallisella tasolla. EU-tason toimenpiteiden tulee tukea sijoitusympäristön avoimuutta ja tuoda lisäarvoa kansalliseen sääntelyyn nähdessä päällekkäistä byrokratiaa välttämällä.

Suomi katsoo, että asetusehdotuksen lisäarvoa ja vaikutusta voimassa olevaan kansalliseen lainsäädäntöön tulisi analysoida tarkemmin, esimerkiksi tekemällä vaikutusarvio. Käsittelyssä on syytä selvittää, minkälaisia velvoitteita ehdotus loisi niille valtioille, joilla ei ole voimassa olevaa kansallista seurantamekanismia. Myös asetusehdotuksen määritelmiä ja soveltamisalaa tulisi selkeyttää.

Suomi katsoo, että tietojenvaihdon sisältö on määriteltävä riittävän yleisellä tasolla ja olennaisesti kansallisen seurannan edellyttämiä tietoja yleisemmäksi. Erityistä huomiota on kiinnitettävä liikesalaisuuksien ja muun kriittisen informaation luottamuksellisuuden takaamiseen. Tämän mukaisesti Suomi asian käsittelyssä esittää tietojenvaihtoa koskevaan ehdotukseen tarkennuksia ja rajoituksia, joiden tavoitteena on Suomen turvallisuuden ja huoltovarmuuden takaaminen.

Asian käsittelyssä tulee myös tarkastella asetusehdotuksen niitä kohtia, jotka koskevat jäsenvaltioiden ja komission kysymys- ja lausuntomekanismia mukaan lukien määräajat sekä näiden vaikutus Suomen kansalliseen seurantamekanismiin, yrityskauppojen sujuvan toimeenpanon turvaamiseen sekä Suomessa voimassa oleviin muihin velvoitteisiin, kuten lakiin viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999).

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksella luodaan uusi jäsenmaiden ja komission välinen koordinaatiomekanismi Euroopan unioniin suuntautuvien ulkomaisten suorien sijoitusten seurannasta. Talousvaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä oikeansuuntaisena, mutta yhtyy kuulemiensa asiantuntijoiden huoleen sääntelyn sisältämien määritelmien täsmentymättömyydestä ja vaikutusten arvioinnin ohuudesta.

Talousvaliokunta toteaa, että asetusehdotuksen tuomat muutokset kansalliseen lainsäädäntöömme olisivat verraten vähäiset, joskin eräitä tarkennuksia jouduttaisiin tekemään ehdotetun sääntelyn laajuuden johdosta. Voimassa olevan kansallisen sääntelymme (laki ulkomaalaisten yritystoiminnan seurannasta 172/2012) tarkoituksena on seurata ja — erittäin tärkeän kansallisen edun niin vaatiessa — rajoittaa vaikutusvallan siirtymistä ulkomaalaisille oikeus- tai luonnollisille henkilöille. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan käytössä oleva seurantajärjestelmämme on toiminut verraten hyvin sekä yritysten että viranomaisten näkökulmasta.

Nyt käsillä olevan asetusehdotuksen mukaan jäsenvaltion tulisi antaa tieto komissiolle ja muille jäsenmaille säädöksen soveltamisalaan kuuluvan investoinnin seurannasta. Komission ja jäsenvaltioiden olisi mahdollista esittää kysymyksiä ja kommentteja seurannan kohteena olevasta investoinnista. Talousvaliokunta huomauttaa, että ehdotettu sääntely ei velvoittaisi ottamaan kansallisessa päätöksenteossa automaattisesti huomioon komission tai toisen jäsenvaltion esittämiä kommentteja. Jäsenvaltion on kuitenkin annettava komissiolle selvitys, jos se ei ota huomioon komission lausuntoa unionirahoitteiseen investointiin liittyen.

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2018 vp

Ehdotusluonnoksen velvoittavuus kohdistuukin komissiolle tehtävään vuosittaiseen raportointiin. Tällä velvoitteella pyritään varmistamaan, että kansalliset seurantamekanismit täyttävät määrätyt perusedellytykset.

Talousvaliokunta pitää kannatettavana Suomen lähtökohtaista avoimuutta ja myönteistä suhtautumista kolmansista maista tuleviin investointeihin, mutta katsoo, että ehdotuksen jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää kuitenkin huomiota liike- ja ammattisalaisuuksien ja maanpuolustuksen ja turvallisuuden kannalta kriittisen informaation käsittelyyn. Yritysten tulee voida luottaa siihen, että hakemukset käsitellään ripeästi ja luottamuksellisesti. Valiokunta korostaa, että asetusehdotuksen määräajat eivät saa pidentää kohtuuttomasti prosessien määräaikoja. Jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että uudet velvoitteet ovat yhteensopivia myös julkisen kaupankäynnin kohteena olevien yritysten salassapito- ja tiedottamisvelvoitteiden kanssa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 21.2.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen sin
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Martti Mölsä sin
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Joakim Strand r
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller